

अस्वीकरण

नेपालीमा अनुवाद गरिएको मामिलाको निर्णय पक्षकारले आफ्नो भाषामा बुझ्नु को लागि मात्र हो। सबै व्यावहारिक र आधिकारिक उद्देश्यका लागि, फैसलाको अंग्रेजी संस्करण नै प्रामाणिक हुनेछ र कार्यान्वयनको उद्देश्यका लागि पनि अंग्रेजी भाषा मै जारी भएको फैसला मान्य हुनेछ।

[२०११] ५ एस.सी.आर. ५०५

होमियोप्याथी मा अनुसन्धान को लागि केन्द्रीय परिषद
बनाम

बिपिन चन्द्र लाखेरा र अन्यहरु।

(सन् २००७ को देवानी अपील संख्या ३२८६)

मिति अप्रिल २०, २०११

[मार्कण्डेय काटजू र ज्ञान सुधा मिश्रा, जेजे.।]

सेवा कानून: वरिष्ठता - नियमित हुनु भन्दा पहिलेको अवधिको लागि तदर्थ सेवालाई वरिष्ठताको लागि गणना गर्न सकिदैन - तात्कालिक अवस्थामा, उत्तरदाता नं १ लाई सन् १९८४ मा तदर्थ आधारमा अनुसन्धान सहायकको रूपमा नियुक्त गरिएको थियो गत ५.१.१९९६ - सन् १९८४ देखि तदर्थ सेवा वरिष्ठताको प्रयोजनका लागि नियमितीकरण थप्न सकिएन।

देवानी अपीलीय क्षेत्राधिकार: सन् २००७ को देवानी अपील नंबर ३२८६।

सन् १९९८ को रिट याचिका (सी) नं. ५४२ मा गान्तोकस्थित सिक्किम उच्च न्यायालयको मिति

२४.०३.२००४ को निर्णय र आदेशबाट उत्पन्न

रिपोर्ट गर्न सकिने

भारतको सर्वोच्च न्यायालयमा
 देवानी अपिलीय क्षेत्रअधिकार
 सन् २००७ को देवानी अपील नंबर (एस). ३२८६
 होमियोप्याथी मा अनुसन्धानको लागि केन्द्रीय परिषद

अपीलकर्ता (हरू)

बनाम

बिपिन चन्द्र लाखेरा र अन्यहरु।

उत्तरदाता (हरू)

आदेश

१. अपिलकर्ता र उत्तरदाता नं.१ को तर्फबाट विद्वान अधिवक्ताको कुरा सुनेको छु। जहाँसम्म सेवा पूर्ण छ भन्ने सम्बन्धमा अन्य उत्तरदाताहरूको सम्बन्धमा अहिलेसम्म कसैले पनि उनीहरूको तर्फबाट उपस्थिति मा प्रवेश गरेको छैन।
२. यो अपील सिक्किम उच्च न्यायालयद्वारा सन् १९९८ को रिट याचिका (देवानी) नं. ५४२ मा पारित गत २४.०३.२००४ को विवादास्पद निर्णय र आदेशको विरुद्ध दायर गरिएको छ।
३. विवादित फैसला र आदेशमा तथ्यहरू दिइएका छन् र यसैले हामी आवश्यक पर्ने ठाउँमा बाहेक यहाँ पनि त्यही कुरा दोहोर्याउँदैनौं।
४. यस अपीलमा छोटो प्रश्न यो हो कि गत ०५.०१.१९९६ देखि लागू हुने गरी नियमित हुनु भन्दा पहिले उत्तरदाता नं १ को तदर्थ सेवा वरिष्ठताको उद्देश्यको लागि थप सकिन्छ कि सकिँदैन। यो सम्भव छैन भन्ने हाम्रो धारणा हो।
५. उत्तरदाता नं.१ लाई विशुद्ध तदर्थ आधारमा अपिलकर्ताको सेवामा अनुसन्धान सहायक (होमियोप्याथी) को रुपमा मिति ०३.०२.१९८४ को आदेश द्वारा गत ३१.०३.१९८४ सम्म वा सो पद नियमित रुपमा जुन पहिले हुन्थियो सो पदमा पदपूर्ति नभएसम्मका लागि नियुक्त गरिएको थियो। यो नियुक्ति कुनै पनि नियमित चयन बिना गरिएको थियो।
६. उत्तरदाता नं १ (उच्च न्यायालय समक्ष रिट याचिककर्ता) ले अपिलकर्ताले जारी गरेको कुनै विज्ञापनको प्रत्युत्तरमा नियुक्तिका लागि निवेदन दिएको छैन। उत्तरदाता नम्बर १ ले आफ्नो निवेदनमा भनेको छ, 'होमियोप्याथीको केन्द्रीय अनुसन्धान परिषद्मा रिसर्च असिस्टेन्टको पद रिक्त रहेको कुरा मैले केही भरपर्दो स्रोतबाट थाहा पाएको छु।' तसर्थ उत्तरदाता नं.१ लाई विशुद्ध तदर्थ आधारमा मिति ३१.०३.१९८४ सम्म वा नियमित रुपमा छनौट भएका उम्मेदवारमध्ये जुन पहिले भएको हो सो पदमा नियुक्ति भएको स्पष्ट उल्लेख गरी मिति ०३.०२.१९८४ गतेको आदेशद्वारा सो पदको प्रस्ताव गरिएको थियो। त्यसैले कुनै पनि प्रक्रिया नअपनाई यो नियुक्ति गरिएको हो । अपीलकर्ता द्वारा समय-समय मा कार्यकाल बढाईएको

थियो।

७. सन् १९८६ मा अनुसन्धान सहायकपदको विज्ञापन गरिएको थियो र उत्तरदाता नं १ ले उक्त पदका लागि आवेदन दिएको थियो र गत २९.०६.१९८७ मा चयन समितिसमक्ष अन्तर्वार्ताका लागि बोलाइएको थियो तर उपयुक्त देखिएन। तर, उच्च न्यायालयले दायर गरेको रिट याचिकामा अन्तरिम आदेश जारी भएपछि उनलाई तदर्थ आधारमा निरन्तरता दिइएको थियो।
८. सन् १९९५ मा पुनः नियमित नियुक्तिको लागि उक्त पदको विज्ञापन गरियो र उत्तरदाता नं १ ले पुनः आवेदन दिए र यस पटक उनी सफल भए र गत ०५.०१.१९९६ देखि नियमित नियुक्ति दिइयो।
९. नारायण राव बनाम भारत संघ र अन्यहरु, (२०१०) १० एससीसी २४७, र पश्चिम बंगाल र अन्यहरु बनाम अघोरे नाथ दे र अन्यहरु (१९९३) ३ एससीसी ३७१, मा यस न्यायालय द्वारा आयोजित गरियो कि, नियमितताअधिको तदर्थ सेवालालाई ज्येष्ठतामा गणना गर्न सकिँदैन।
१०. उत्तरदाता नं १ का विद्वान अधिवक्ताले अन्य केही लाई पनि पूर्वव्यापी नियमितीकरण दिइएको छ भनी तर्क गरेका थिए। यो सही होइन। वरिष्ठताको प्रयोजनका लागि तदर्थ सेवाको सुविधा कसैलाई पनि दिइएको छैन। रिट याचिकामा उल्लिखित व्यक्तिहरू पहिले नै छानिएका व्यक्तिहरू हुन् भने उत्तरदाता नं १ लाई चयन गरिएको थिएन। त्यस्ता व्यक्तिलाई छनोट पछि नियमित नियुक्ति भएको मितिबाट मात्र ज्येष्ठता दिइएको छ।
११. परिषद्ले उच्च न्यायालयमा दायर गरेको प्रतिउत्तरपत्रको परिच्छेद १७ मा ती व्यक्तिहरूलाई नियमित छनोट गरी नियमित नियुक्ति भएको मितिदेखि नै ज्येष्ठता दिइएको उल्लेख छ। यसरी डा. गौतम रक्षितलाई गत १०.०८.१९८७ मा तदर्थ आधारमा नियुक्त गरिएको थियो, तर त्यसपछि उनले नियमित चयनको सामना गरे र गत १२.०४.१९८८ मा चयन भई नियमित नियुक्ति पाए। उनलाई गत १२.०४.१९८८ देखि वरिष्ठता दिइएको छ न कि गत १०.०८.१९८७ देखि। डा.(मिस) आई.एम.कुमार, डा.जी.के.म्याथ्यू र डा.मोहन सिंहको अवस्था पनि त्यस्तै छ। तसर्थ, तिनीहरूका मामिलाहरू स्पष्ट रूपमा फरक छन्।
१२. नारायण रावको मामिला (पहिले उल्लेखित) मा यस न्यायालयको निर्णयलाई ध्यानमा राख्दै, हामी यस अपीललाई अनुमति दिन्छौं र उच्च न्यायालयको विवादित निर्णय र आदेशलाई खारेज गर्दछौं र रिट याचिका खारेज गर्दछौं। कुनै लागत छैन।

जे.

(मार्कण्डेय काटजू)

नयाँ दिल्ली;

जे.

अप्रैल २०, २०११

(ज्ञान सुधा मिश्रा)